

A tizennégy éves lakatos-csemete eleinte nem mutatott semmi hajlandóságot arra, hogy azt a nyakatekert nyelvet megtanulja, melyben még a betűket is másképpen kell olvasni, mint a hogy az ember leírja. Úgy nézett Ádámra, mintha ellensége lett volna. Irtózatosságteljesen ábrázattal tudta mondani:

— Mondja el még egyszer, nem értem!

Ádám elmondta másodszor is, el harmadszor is. Roppant nagy lelki erejébe került, hogy türelmét el ne veszítse.

Keserves kenyér ez. Eszébe jutott, hogy ő sem volt más, mikor nevelőt rendeltek melléje. Az úrfiakat a pénz hozzászoktatja ahhoz, hogy szélségesek legyenek.

Egyszer a lakatos felesége, kinek a nagy mód régi, jó erkölseit nem rontotta meg, éppen akkor lépett be a szobába, mikor a fiú végig feküdt a pamlagon s kerekén kijelentette Ádámnak, hogy ő nem tanul többé. Neki nem kell a francia nyelv.

A mama elszörnyülködött. Leszidta a fiút, kicsibe múlt, hogy meg nem verte.

— Kedves Szalánczy úr — mondá végezetül — szedje ránczba ezt a haszontalan gyermeket. Ha nem engedelmeskedik, verje meg, én mondom, verje meg!

A leendő hadvezér iszonyú mérges szemeket vetett az édes anyjára, a vállán rándított egyet, mintha azt mondotta volna:

— Azt szeretném én látni!

Mikor a mama kiment a szobából, a fiú megint végigdült a díványon s kötekedő hangon így szólt Ádámhoz:

— Most meg csak azért sem!

Ádám fölállott, közelebb ment hozzá:

— Nem nyúltam volna magához, de mert az édes anyja fölhatalmazott reá s mert látom, hogy a szép szónak nincs hatása, meg fogom tenni. Rögtön felkel s asztalhoz ül!

Ádám arca szigorú volt, hangja parancsoló.

A fiú megütődött. Egy pillanatig mintha azon gondolkodott volna, hogy vajjon nem volna-e okos dolog engedelmeskedni, de azután fölülkerekedett benne a makacsság s csak ezt dünnyögte:

— Nem!

A másik pillanatban Ádám galléron ragadta, fölemelte izmos karjával s úgy leültette a székre, hogy az egész teste belérengett.

— Elé a könyvet! — parancsolá Ádám!

A fiú megzavarodott. Arca elárulta, hogy ez a

váratlan és szokatlan székfoglalás félelemmel töltötte el őt.

Szalánczy Ádám igen sokszor visszaemlékezett még a fiú komikus arczára s rövid pedagógiai szereplése becses emlékének tekintette.

Az ő tanítványa többé nem makacszkodott vele. Bizonyos tisztelettel nézett tanítójára s ha keservesen is, de tanulta azt a nyelvet, mely neki bizonyára soha kenyérkereső eszköze nem lesz.

Szalánczy Ádám e sikeres módszerével s egész komoly egyéniségével szörnyen meghódította a mamát. Vasárnaponként ebédre is meghívták s a havi húsz forintot a mama harmincz forintra emelte föl.

Nem volt boldogabb ember, mint — Károly. Annak örvendett a jó fiú, hogy az ő barátjának visszatért az önbizalma, derült lón a kedélye. Beiratkozott szeptemberben az egyetemre. Eljárt a könyvtárba, esténként dolgozott otthon. Minden a legjobb kerékvágásba tért.

Egyszer Ádámot levél várta otthon.

Attól az úri barátjától kapta, kivel legutóbb a kávéházban találkozott. A levélborítékon nemesi czimer, több ágú korona; az irás az a sajtóságos szalkás hosszúkás betűk, melyek a közönséges halandók irásától annyira különböznek.

«Kedves öregem! Hiába rejtőzöl, feltaláltalak. Gyuszi bárónak a kis fia mellé finom modorú nevelő kell. Reád gondolt ő is, én is. Fényes ellátás, 800 forint fizetés, hatezer forint végkielégítés hat év múlva. Kérlek, keress fel lakásomon. (Museum-utca 7.) Pá!»

Szalánczy Ádám elolvasta, aztán szótlanul odaadta Károlynak. Károly is elolvasta s kérdőleg tekintett barátjára.

— Nos, mit szólasz ehhez a fényes ajánlat-hoz? — kérde Ádám kesernyős mosolylyal.

— Mindenesetre nagy szerencse, de . . .

— De nem nekem való; úgy-e ezt akarod mondani, Károly? Beszélj csak bátran, én már készen vagyok a válaszszal.

— S mi lesz az, Ádám?

— Az, hogy kerekén visszautasítom.

— Igazán?

— A lehető leghatározottabban.

— No de, gondold meg, hátha —

— Édes jó Károlyom, már mindent meg gondoltam. Nekem az ilyen állás nem való. Tudom, hogy fényes, tudom, hogy előnyös — és éppen ezért nem kell. Az élet rövid idő alatt megtanított arra, hogy a jó és nemes szívek rendszeren a szerény hajlékokban húzódnak meg; arra is meg-

tanított, hogy a küzdelem maga édes is tud lenni. Tőled tanultam meg. Én itt közöttetek újjá születtem. Ha leülök este veled és édes anyáddal az asztal mellé, mennyei békeesség száll a szívembe, tudom, hogy a magamé vagyok, mert a reám rótt munkát elvégeztem. Ott nem lennék soha a magamé. A nagy urak házában a nevelő, még akkor is, ha megbecsülik — s ez rendszeren a nevelőtől magától függ, — gyakran nem egyéb, mint «megkülönböztetett cseléd».

— De kérlek, hátha veled egészen másképpen

Ádám hévvel, lelkesen beszélt. Barátja gyönyörködve nézte, hosszan nézte őt, némán, szeretettel.

— Helyesled-e, a miket mondtam? — kérde Ádám, — avagy nem tekinted egyébnek, mint az öröklött vér fellázadásának?

— Nem annak tekintem, hanem becsületes lelked büszke hitvallásának. Mindinkább meggyőzől engem arról, hogy rólad táplált nagy reményeim be fognak válni.

— Hogyne válnának be? Te jó próféta vagy,

LEGRÉGIBB TŐZSDE LONDONBAN.

lenne, te előkelő családból származtál, téged úgy tekintenének, mint a ki közéjük tartozol.

— Nem hiszem s megpróbálni sem akarom. Büszke vagyok az olyanok között, a kik gögösek. Ez hibám, nem tehetek róla. Lelkem fellázad az ellen a gondolat ellen, hogy engem csak egy perczig is tolkodónak tekintsenek. Bántana, ha egyiknek vagy másiknak így mutatnának be:

— Ez az igazi Szalánczyak családjából való, de — eh, mi szükségem van arra, hogy pirúlnom kelljen olyasmiről, a minnek oka nem vagyok. Ha érezném, hogy értek a nevelésnek nagyon nehéz mesterségéhez s ha tudnám, hogy abból a báró-gyermekből lelkileg épkezláb embert tudnék nevelni s ha nem volnék az, a ki vagyok: akkor elfogadnám.

Károly, lám, tudok kenyeret szerezni. A Verbéna hivatala után mekkora emelkedés ez reám nézve. Minap találkoztam vele. Igen nyájas volt. Tudakozódott, hogy melyik lapnál dolgozom. Képzeld, még a versemet is olvasta. Aztán panaszkodott, hogy haszontalan, hanyag az a fiatal ember, a ki nála dolgozik, pedig horribilis összeget: huszonnyolcz forintot fizet neki.

— Szóval hajlandó volna téged visszafogadni.

— Erre vonatkozólag nem ért reá nyilatkozni, mert egy jól táplált habarcs-gyáros haladt el mellettünk. Engem otthagytott a faképnél s a habarcs-gyárost karon fogva tovább ment. Bizonyára hirdetését sürgetett nála.

— Hozzá többé nem engedünk téged!

— Ki tudja, édes mentorom — de még hozzá is inkább mennék, mint Gyuszi báróhoz nevelőnek.

Ezzel az ügy el volt intézve.

Másnap Szalánczy Ádám udvarias levélben köszönte meg barátjának, hogy róla megemlékezett; sajnálattal jelentette ki, hogy az állásra nem érez magában tehetséget és hajlandóságot. Azt is hozzátette végezetül, hogy neki megvan a tisztességes kenyérkeresete s tanulni is szeretne valamit, mert az ilyesminek is lehet néha hasznát venni.

A francia nyelvmesternek a lakatos-familiánál egyéb munkája is akadt. Egy hónapig helyettesítette a beteg könyvelőt a gyárban s ezért ötven forint külön díjazásban részesült. Mikor pedig a pénzt megkapta, úgy, a mint volt, haza vitte s átadta a Károly édes anyjának:

— Édes néni, fogadja el a tartozásom egyik részletének a fejében. Nagyon nyomta a lelkemet! — Ó lelkem, Ádám, már én hogy fogadhatnám el! Hiszen azért az én kedves Károlykám erősen meg fog reám haragudni. Nézze lelkem, jön a hideg ősz, melegebb kabát kell, az Isten szerelméért, hátha megtalál újra hűlni!

Károly haza jött. A néni előhozta a pénz dolgát s nagy családi tanácsot tartottak. Elhatározták, hogy Ádám vesz magának melegebb ruhát, egy pár cipőt s a mi marad, azt leszámítják törlesztésül.

Igy határoztak ők ketten és Szalánczy Ádámnak, mint albérlőnek, ebben az ítéletben meg kellett nyugodnia.

(Folyt. köv.)

ÖREGSZÜNK.

Nem búsulok, hogy öregszem,
Ifjú lenni nem törekszem;
Tavaszi dísz a virág:
A természettel daczolni,
Törvényeit ostromolni,
Jól tudom, hogy balgaság.

Se nem hiba, se nem érdem,
Hogy ily számos évet értem,
Az ég ingyen adta azt:
Ajkam a dús adományért,
Melyet az ő kegye rám mért,
Sohsem hallat bús panaszt.

Bárha megpróbált az élet
S gyönyöre már tova széled,
Zúgolódni nincs okom;
Egy-két jó percz ma is vár itt,
S én az öröm morzsácskáit
Magamtól el nem dohom.

Néha-néha egy pohár bor
A fáradni kezdő vándor
Arczára még fényt derít;
Kedvét gyúladozni érzi,
Multját csak mosolygva nézi
S nem számlálja éveit.

Ülhetek még a tanácsosal,
Keresni megfontolással
A hazának közjavát.
Hol, mint hajdan, nem felejtik
S a mérlegbe súlylyal ejtik
Az öregek bölcs-szavát.

Ámde nincs ma arra szükség,
Hogy a régi kort kövessék,
Az idők folyása más:
Az elmélet már ma szürke,
Tyúknál okosabb a csirke
S a csirkénél a tojás.

Elöttem egy sötét árok,
Annak is a szélén járok,
Nehéz már az úti por;
Nem szükség, hogy kerülgessem,
Tudom, hogy belé kell esnem,
Csak azt nem tudom, mikor.

Életem, a gyöngé sajka,
Nem hanyódott üzve-hajtva,
Felzúdult habok között;
Bősz vihar azt elkerülte,
Szellők játszódtak körülte
S szirtkebe nem ütközött.

Most, mikor rév-parthoz értem,
Egy kis hajlék menedékem;
Engemet az mindig áld,
Itt merengek alva, ébren,
Hosszú multam tükörében
S vádat az rám nem kiált.

Halmozott idők során át
Tisztes vénség koronáját
Itt hordá apám, anyám,
S boldog élet szép emlékét,
Szép öregség példaképét
Örökségül hagyta rám.

Hallom itt a két öregnek
Ajki hozzám mit rebegnek,
Ha tán kétség ostromol:
«Túl a siron várva várunk,
Jer, fiam! siess utánunk,
Jer, jer, itt megijfodol.»

Lévay József.

ÚTI RAJZOK ÉS TANULMÁNYOK.

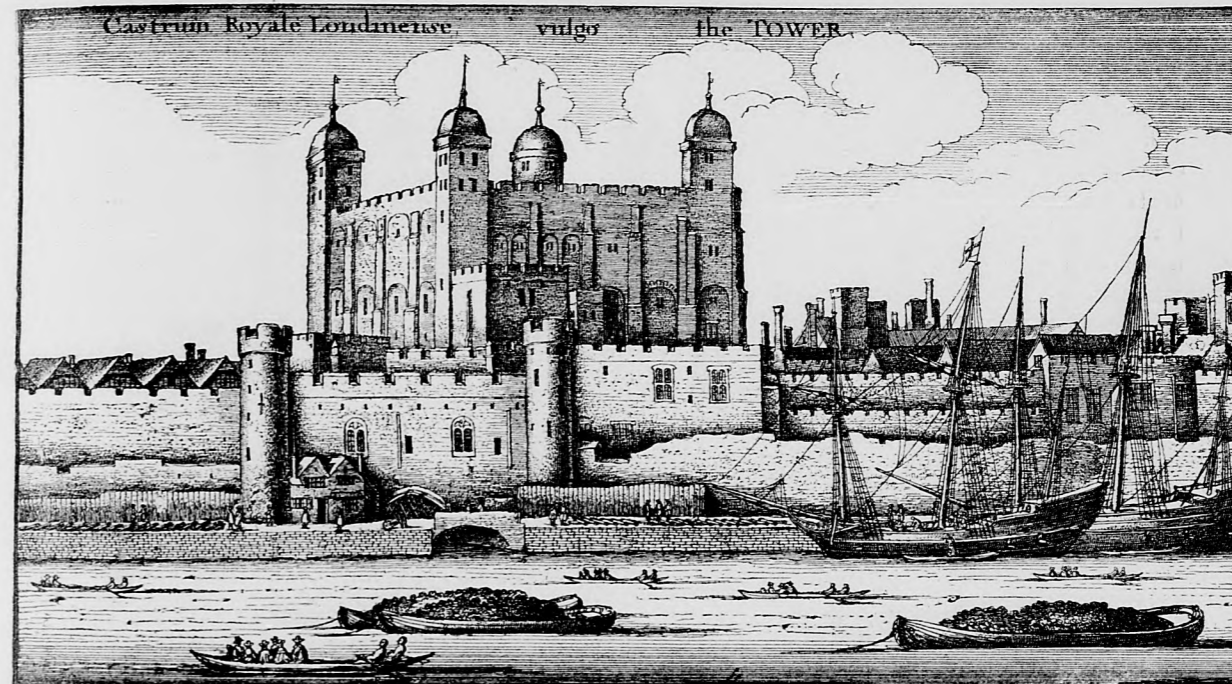
Irta Jászai Rezső dr.

14

Itt van a Koh-i-noor is, de csak utáztatban. Az igazít a Tower egy földalatti termében őrzi egy egész várórség. Máskor nem látta ezt meg idegen szem, mint midőn Anglia uralkodója, Viktória, fontos állami ténykedésnél magára vette. Súlya 106 karat. Értékét ki tudná megmondani? A Koh-i-noor — vagy a világosság

A világnak legnevezetesebb gyűjteménye ez. Párjukat ritkító művészeti és tudományos tárgyaknak tárháza. Abból az értékes magángyűjteményből fejlődött ki, melyet Hans Sloane ajánlott föl hazájának nagyon is csekély áron, húsz-ezer font sterlingen, pedig reális értéke ötven-ezer volt. A gyűjteményt 1759-ben bocsátották a nagyközönség használatára.

A jelenlegi épület újabb keletű, mert a rohamosan megszaporodott kincseket a régi épület már

A LONDONI TOWER — Hollar Venczel (1607—1677.) rézmetszete.

hegye — egykor Kelet-India Delhi fejedelmének volt tulajdona mintegy ötszáz éven keresztül. Hogy jutott hozzá, senki sem tudja. Midőn az angolok 1857-ben elfoglalták Delhi országát, a mesés értékű drágakövet is hadizsákmányként magukkal vitték. A legrégebb időktől az a hit fűződött a gyémánthoz, hogy a kinek birtokában van, az mindig győzedelmeskedik ellensége fölött. Vajjon megtartja-e csodás erejét? Mintha a «világosság hegye» kissé homályosulni kezdene! Nehéz lesz újra kicsiszolni a homályt.

II.

Minden Koh-i-noornál érdekesebb és értékesebb Londonban a British-Múzeum.

nem tudta befogadni. Róbert Smirkes terve szerint építették föl a jelenlegi kolosszust 1823—57-ig. Hatalmas épület; nagyszerű s a komoly csélnak megfelelőleg igazán komoly. Görögstíli csarnokát 44 hatalmas jön-oszlop tartja; a főhomlokzat hossza 82 méter.

Belső berendezésében nem a különös diszítésre ügyeltek, hanem a kényelemre, az egyszerű és nemes izlésre, a praktikus berendezésre.

A közönség a legnagyobb kényelemmel használhatja. Reggel nyolcztól este nyolczig nyitva van a hatalmas olvasóterem, mely fölülről egy 32 méter magas kupola üvegablakain át kapja a világosságot. A gyűjtemények is este hat óráig megtekinthetők.

A könyvtára egyike a világ legnagyobb könyvtárainak. A kötetek száma jelenleg két millió körül van. Évente 30 ezer kötetel gyarapszik. Az egész múzeum rendes évi kiadása 3.312,000 korona, nem is számítva a rendkívüli kiadásokat.

Az egész gyűjtemény tizenkét osztályra oszlik, úgymint: könyvek, kéziratok, keleti kéziratok, keleti régiségek, görög-római régiségek, pénznemek, középkori britt régiségek, rézmetszetek és rajzok, állattan, növénytan, földtan és ásványtan.

Szó sincs róla, hogy e rengeteg anyagot néhány nap alatt csak valamennyire is meglehessen vizsgálni. De viszont vannak dolgok, vannak részletek, melyek szinte kiáltva hívják magukra a figyelmet s a melyek művelődés vagy általános történelmi szempontból igen nevezetesek.

Első sorban kiemelendő a páratlanul gazdag és épp oly érdekes kéziratgyűjtemény. Van itt 48,155 kézirat és 33,000 okmány. Megesodáljuk a régi írott könyveket itt is az ő pompás inicziáléikkal s egész oldalas festményeikkel, bár e tekintetben talán többet nyújt a nürnbergi germán múzeum; de a kéziratok nagyszertű sorozata valóságos életre kelti az angol históriát. A Plantagenet-, Tudor-, Stuart-ház királyai saját kezük írásaival itt élnek egymás mellett s itt van közöttük a nagy ellenség: Cromwell is, a maga kerek, olvasható betűivel. Erzsébet a maga akumbakumával és Stuart Mária az ő értelmes, határozott vonásaival. I. Károly finoman és vékonyan vetette betűit; I. Jakab úgy ír, mint egy normalista, csúnyán, ferdén, határozatlanul. A mily szép sorok tartják fönn emléket a rokonszenves aragoniai Katalinnak, oly visszataszító még az írása is gonosz emlékü férjének, VIII. Henriknek. Cranmer, a vén hízogó, a nagy diplomata a maga szempontjából, már igazi középkori oklevelet rajzolt, hogy csodálja majdan az utókor, micsoda ember lehetett az, a kinek a keze is ily művész vala.

Az okmányok egyik legfontosabbika, a Magna Charta, csak fotografiában van meg. Nagysága egy nagy ivnyi. Színe sötét-fekete; teljesen olvashatatlan; csak itt-ott látszik meg egy-egy betű vagy vonás. A Korán egy másolata a nyolczadik századból már nagyon is olvasható nagy, mázolt betűivel. Nevezetes példány még a híres Codex Alexandrinus, mely a Szentírást tartalmazza s a legrégebb görög kézirat a harmadik századból, egy töredék Plató Phaedonjából papyrusra írva.

Az ó-keresztény és kopt keresztény régiségektől kezdve egész a tibeti imádkozó kerékig vagy

a Dalai Lába süvegéig minden vallás képviselve van a maga speciális régiségeivel. Buddha és Brahma szobrai és mindennemű vallási tárgyai; a faragványok a maguk faragatlanságával, a miniatür szobrok a maguk lehetetlen alakjaival. Confucius szobrai teljesen bearanyozva és nagyobb szobra higgadt arckifejezéssel és tekintélyes szakállal. Visnu szent kocsiának modellje, melynek kerekéi elé vetik magukat a fanatikus brahminok, hogy testüket Brahma nevében elnyomorítsák.

A zsidó vallás művészi kivitelű főpapi gyűrűvel, az ötvös-munka remekeivel s azokkal az arany és ezüst lemezekkel, melyekre a Jehova név volt vésvé. Ezeket a főpap homlokára kötve a nép felé fordította, mert még ő sem volt méltó arra, hogy a nagy Jehova nevét ajkaira vegye.

Az asszíriai régiségek gyűjteménye páratlan. A mit Layard, Rawlinson és Birch újabb időben Asszírria és Babiloniában fölfödözött, az mind ide vándorolt. Négyezer esztendő tekint az emlékekből felénk. Az ékiratok holt betűi megleveledtek, a két állam történetéről lefoszlott a titkoszerűség, a homály.

Az emlékek a legrégebbi idők polgáriasságáról oly világosan beszélnek, mint történelmi könyveink a közelmúlt időkről. A nagy Szárgon, Assurbanipal és Szennacherib fölkelt sirjából. A biblia s a görög történetírók hitelé megnövekedett. Nimrod, Ninive, Babilon föltárta kincseit s e kincsek az angol múzeum büszkeségei.

Az emlékek domborművekből, szobrok, ipar-czikkekből és festészeti elemekből, az építészet egyes részleteiből, írás-táblácskák, kis műtárgyak, talizmánokból, pecséthengerekből, ékszerekből, edényekből stb. állanak.

Anyaguk alabastrom, achát, jászpis, turmalin, márvány, haematit és bazalt. A mi pedig mindennél fontosabb, oly egyszerűséggel, közvetlenséggel beszélnek mindenről, mintha nem is az utókornak szánták volna történetüket, mintha csak naplót vezettek volna minden cselekedetükről. Valóban igaza van a Szentírás mondásának: «Én mondom nektek, a kövek fognak kiáltani. Mert a kő kiabál a falból és a gerendák válaszolnak a fából.»

Nem kevésbé nagyszabású a múzeumrak egyiptomi gyűjteménye. A legnagyobb részét a francziáktól vásárolták, kik Alexandriának elfoglalásával (1801.) ezeknek birtokába jutottak.

Igen sokat ajándékozott még Northumberland herceg és több magánember.

HARPYAI EMLÉK.
(A Britisch Múzeumban.)

bat, a Chufu gúlát; átkutatták Chefrenét és a Menkará gúlát. Ez hozta meg a legnagyobb jutalmat számukra.

Egy konzervált hullát, egy múmiát. De ez a múmia valamikor király volt, hatalmas úr, a nagy Mikerinosz, kiről Herodotos is megemlékezik. A koporsót s a múmiát magukkal hozták az angolok. A koporsó a tengerbe veszett, a múmia közpréda lett, a kíváncsi tömeg szemlélésének prédája. A faláda, mely a tetemet örzi, feliratos: «Te, ki Oziriszszé lettél, északnak és délnek ura, Menkará király, örökké élő, az ég gyermeke, terjessze védőleg föléd szárnyait anyád, Nut, kinek nevében rejtőzik az ég titka. Adja meg neked, hogy olyan légy, mint Isten és semmisüljön meg, mi ellenséged. — Éjszak és dél királya, Menkará, örökké élő.»

Ezt a gúlát maguk a beduinok is valami félelmetes tisztelettel szemlélik. Kisértetekről beszélnek, melyek különösen Mikerinosz gúlája körül járnak. Talán keresik a nagy király tetemét, mely messze nyugaton az angol múzeumban fogja pihenni előreláthatólag nem nagyon kurta álmát hiányos esontvázával, gyantával erősen bekenet testével s néhány ruhafoszalányával. Pedig ez az uralkodó nagyon jó emlékü a történelemben. Igazságos és jószágos. Mindenekfölött vidám. Azt mondják, hogy a midőn megjósolták neki, hogy még hat esztendeig fog élni, hozzáfogott a vig mulatozáshoz, az éjszakázásokhoz s meghazudtolta a jóst, mert nappallá tevén éjszakáit is, még tizenkét esztendeig élt hat helyett.

Itt van Pollius Cleopatrájának koporsója, melynek fenekére maga Cleopatra van festve. Egy múmia szurokkal van leöntve s így konzerválva; másik megrongyolódva; majd teljes épségben; sőt egyikből csak a tiszta esontváz maradt meg.

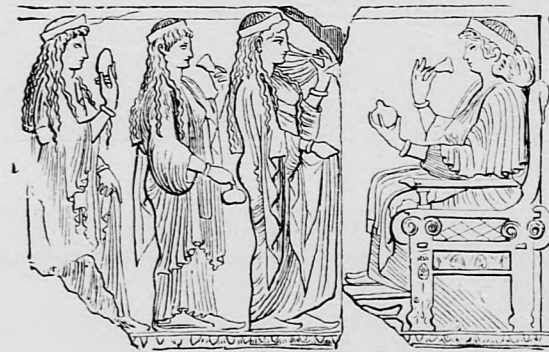
Még a múmiákat is megrágtá az idő vasfoga.

A koporsófütelekre van festve a lakónak arcképe. Néha természetes színekkel, máskor csupa aranyozással. A termet egyaránt közepes, a nőké szinte kicsiny; szemeik nagyok és kifejezésteljesek. A múmiák némelyikén a hajzat is megmaradt, még pedig paróka alakjában. A parókaviselet általános szokás volt mintegy háromezer éven keresztül. A férfiak mindig viselték, a nők ritkábban. Van itt egy oly ép és oly tiszta paróka, mintha ma került volna ki valami nem megvetendő ügyességű Figaró kezéből.

Szobrászatukat újabban nagyon kezdik magasztalni az utazók. Nem tarthatok velük. Kényszer alatt volt a művész, kényszer hatása van minden szobron. Még a híres Sech el Beledet sem vehetjük ki, egyedül a louvrei irnok szobrát.

A férfiak mind egyformák, a nők nemkülönben. A férfi középkorú, a nő hajadon. Akár ülnek, akár állnak, egyforma a helyzet. Szabályok határozzák meg, hogy ilyen meg ilyen magas alaknak mekkora legyen a válla, karja, lába, újja. Mentségük és egyúttal érdemük az, hogy a sablon határán kívül a bonczani megfigyeléseket alkalmazták s az emberi arczokat természetűen és jellemzetesen alakítják. Bántja azonban izlésünket már az, midőn az istenek alakjai állatfejekkel, lehetetlen fejdíszekkel vagy szimbólumokkal ábrázolják. Pedig tudjuk róluk, hogy ezek mind egyikének valami vallási jelképes értelme is volt.

Hogy egyebet se mellőzzünk, nagy számban látjuk itt a régi egyiptomi edényeket, melyekbe a hulla elégetett belső részeit helyezték; a karabeuszok nagy tömegét, ezeket a szent bogarakat, melyeknek olyan erőt tulajdonítottak, hogy a tetszhalottakat fel tudják ébreszteni. — Gyakoriak a hasonló czélzatú Utaszemek. Ezeket is a halott mellé helyezték, hogy a bíró elé vivő úton

DOMBORMŰ A HARPYAI EMLÉKRŐL.

biztosan haladjon. Nemkülönbön játékszereket is helyeztek a múmia mellé, hogy legyen szórakozása a túlvilágon. Kiszámíthatatlan szinte a kis szobrocskák száma, melyeket minden múzeum nagyobb számban őriz.

Érdekes és fontos emlékek a papirusztekercsek. Irodalmi művek ezek, melyek rendszerint halottaskönyvek név alatt ismeretesek. Igen szép példány Neschemet királynő papyrusza, az angol király tulajdona. Hossza körülbelül négy méter. Írás és képek a legélénkebb színekben váltakoznak rajta. Ezek oly tiszták, oly meglepően frissek, mintha ma festették volna. A fehér festék olyan, mint a hó, a zöld olyan, mint a frissen kaszált rét. Az írás hieroglif, képletes. Ez írás megfejtésének szerencsés tárgya: a rosettei kő is itt van a múzeumban. El nem évülő dicsősége a zseniális Champollionnak, ki tiszta kombinációk alapján megfejtette a hieroglifákat s ki élete végén már ó-egyiptomi nyelvtant és szótárt hagyott hátra.

A tábla harmas föliratú. Kettő egyiptomi és egy görög írású. A görög szöveg vitte rá a tudós megfejtőt a helyes útra. Megfejtette a titokteljes egyiptomi abe-t. A kutató szellem oly diadala ez, mely nélkül még ma is vajmi keveset tudnánk Egyiptomról.

A múzeum egyéb nevezetességeit csak röviden sorolom el.

Szinte csodálkozás fogja el az embert, midőn Karthago, az egykori híres Karthago mozaikművészetét megpillantja. Állatok versengése, pünök lovaglása, marczona alakok arcképei, virágok és ornamentika mindennemű alakja oly kivitelt nyert a fönmaradt mintákban, hogy tekintve a kort, még a mai mozaikművészet hódolatát is megérdemli.

Igen szép és tetszetős az etruszk művészet is. Edényeik agyagból valók s olyan alakúak, mint az egyiptomiaké. Az alapszín vörös, a díszítés fekete. A díszítés tárgyai emberek, állatok és változatos jelképek. Ilyenek a görög edények is, 400-tól kezdve. A görög-római szobrászatot igen sok és pedig eredeti szobor képviseli. Megragadja figyelmünket egy igen szép kidolgozású Jupiter-szobor, melyet magyar földön találtak s mégis ide vándorolt. Apolló életnagyságú bronzszobra üvegszemekkel. A császároknak mellszobrai mellé sorakozik egy szép Vénus-szobor és a Parthenon egész tympanonja. — Alakjai hiányosak, de azoknak körvonalai kivehetők. Egy darab oszlopfeje Diana efezusi templomából; abból a templomból, melyet a hírvagyó Herostratus gyújtott föl. Végül

a Parthenon oszlopfeje, reliefjei és sok más elszámlálhatlan régiség és nevezetesség, a melyek csak a világ legnagyobb tudományos gyűjteményében foglalhatnak helyet.

Londonnak ezenkívül még két nagyszabású múzeuma van: a Kensington-múzeum és a Kristály-palota.

A Kensington-múzeum maga múzeumok gyűjteménye. Az ipar és művészet minden ága egy-egy gyűjteménnyel szerepel. Az összes angol találmányok mintái s a hajók óriás gyűjteménye.

A Kristály-palotáról el lehet mondani, hogy a maga nemében unikum. Vasból és üvegből készült óriási palota, üvegtornyokkal és hatalmas kupolákkal, melyek a hatodik emelet fölött fekszenek. Az emberi művelődés egyetemes gyűjteménye ez, mely szórakoztat és tanít. A mi csak fontos művelődés szempontjából, az másolatban itt mind össze van hordva; legyen az építészet, szobrászat, festészet, néprajz és így tovább. Nagyságáról kellő fogalmat nyújt a főterem hossza, mely 500 méter, tehát fél kilométer. Ezzel párhuzamosan haladnak melléktermei lenn és az emeleten.

Ilyformán magának a palota belsejének a bekalandozása egy egész utazás. Hát még a terjedelmes és szépen gondozott park, a maga szépségével, szökőkútjaival, szobraival, üvegházaival és növénygyűjteményeivel!

Az ó-kori művészettől a jelenkorig minden világhírű modell itt van, nem sovíniszta módon összegyűjtve, hanem helyt adva minden igazán nagy alkotásnak. Minden építészeti stílus egy-egy remekének utánezata látható itt. Így az ó-keresztény, a román, gót, reneszánsz, arab stíl; a régiségtan fontos adatai; a görög, római, egyiptomi ház berendezése; az indiai pagoda mintája; az emberiség nagy alakjainak szobrai, köztük Kossuth Lajos és gróf Batthyány Lajos mellé szobra. Kár, hogy Petőfit nem ajánlotta be még valami befolyásos ember, ha idáig még nem tudták elismerni világhírét.

Majd más helyen a néprajz szerepel a maga különlegességeivel. A merre csak birtokuk van az angoloknak, — pedig van nekik háromszor akkora földdarabjuk a földtekén, mint Európa, — minden népet bemutatnak itt egy-egy csoport festett főszalakban, honi terményeikkel és állataikkal. E hely iskola, panorama és mulatóhely egyszerre. A ki megünja a sok látónivalót, az válogat a szebbnél-szebb bazároknak, vagy csalogató buffetben pihen meg, vagy letelepszik a nagy

A KIR. TUDÓS-TÁRSASÁG PALOTÁJA LONDONBAN.

konzert-teremben s ott gyönyörködik. Itt van a világ legnagyobb orchestruma az orgonák óriásával. Nem ritka az eset, hogy négy-hatezer tagból álló zenekar játszik itt, vagy három-négyezer főből álló vegyeskar énekel a hatalmas hangszer kísérete mellett. Valóban ünnepélyes és magasztos az ilyen koncert.

Az ember szinte el sem tudja képzelni, hogy lehet dirigálni egy háromezer tagból álló vegyeskart s itt egyszerre a pontosságának akkora fokát látja, mintha csak egy óriási automata volna az egész orchestrum. Az angol himnuszsal kezdik és azzal végzik. Szelíden és lágyan siklanak a hangok a palota kristályüvegén, mint pajkos delfi-

nek a tenger tükren; édes pianissimók rebbennek utánuk és sóvárogva tekintünk szerte, hol akadnak meg és hol verődnek vissza; a lélekzet visszafojtott, a szívverés lázas s a midőn a vezénylőt megseuhan a levegőben s megszólal az orgona s az ezernyi férfihang fortissimója, mintha ijesztő mennydörgés rohanna örült erővel a falaknak és oszlopoknak, honnan újra és újra visszaverődve, lassan elhangzik s mi az izmainkon végigfutó delejes áramot még mindig érezzük. A hatás páratlan: a csodálat szót keres és nem talál. Ennél a nagy nemzetnél minden oly nagyszabású.

A magasztosnak, a főségesnek hatásával távozunk a teremből s a park üde pázsitján várjuk meg az est tündéri látványosságát, a fontaine lumineuset; ezt a pajkos, elragadó játékát a víz-sugárnak s miriádnyi gyermekeinek; a szökélest és esést az alakok és fordulatok s a szemkápráztató színek beláthatatlan skálájával; gyönyörködünk a színes lámpakoszorúkban, míg egyszerre eltűnik a fény s pihenőre térnek a Nereidák s föllépnek szerény mécesükkal a sz. János bogarak, Aladin örök lámpásai. Mi pedig nagy iparkodással sietünk a vonatra, hogy egy órai sebes vágatás után haza érjünk. Pedig nem is voltunk a városon kívül, csupán egy külvárosában: Syn-denhamban.

(Vége következik.)

TÖLGYFA.

Magasra nőtt — megkoszorúzni a tetőt — ha kérge kissé durva is — edzett-kemény, mint ércpaizs! Vetélkedve dédelgették a letűnt évszázadok: kiméletesen bánt vele a fergeteg, a terhes felhő csak pihenni szállt reá; eljárta azonban az idő felette is s belevésődött kérgébe a mulandóság nyoma. Egy évezred szélvészé suhant át koronája felett.

Ha megszólamlanék, mily sok századról regélhetne titkos dolgokat nekünk a fák idős fejedelme. Mátyás király, Hunyadi János, Dobozy, Lorántffy Zsuzsanna és Zrinyi Ilona emléktölgyeinek még csak néma méltósága is megállítja útjában a vándort s magasztos, hazafias érzelmeiket gerjesztve szívében, hódolatra kényszerítik... Büszkén mutatnak a «Rákóczi-hegy» felé Görgey «órálló» tölgyei: «Ott fenn tanyáztak hajdan a sasok, ott fenn tanyáztak a Rákócziak...» kiknek emlékére lángolunk és sírva fakadunk... Mennyire lelkesitené az igaz magyart, ha Ba-

zin tölgyóriásai elstutognak azt a szép regét, melyet álmodának, midőn ifjú lombjukat be-ragyogta a szabadság napja, lombsátoruk alatt táboroztak farkas-kaczagányos kurucz-vitézeink. Mit stutognak vajjon a csukárdi völgy tölgyei?! Búsán integetnek a czajlai temető felé... mélyen lehajtják lombjukat, mintha visszasóhajtának a tárogató szavát, melynek hangja mellett egykor «fölrpedeztek a magyar nemzet sebei»: «Hej Rákóczi, Bercsényi, Bezzerédi, — Magyar vitézek nemes vezéri — Hova lettek, hova tűntek válogatott vitézi...» Évezredet látott maga felett elviharzni a «régí idők élő tanúja», a nagyberki erdő tölgye. Elmerengni látszik a letűnt idők felett. Thököly bujdosó kuruczainak ör-álló fája volt, lombsátora alatt sirt fel egykor a históriás-ének: «Óh szegény magyarság! — Idegen nemzetre szállott szép országod — Töled elvétetett arany szabadságod...»

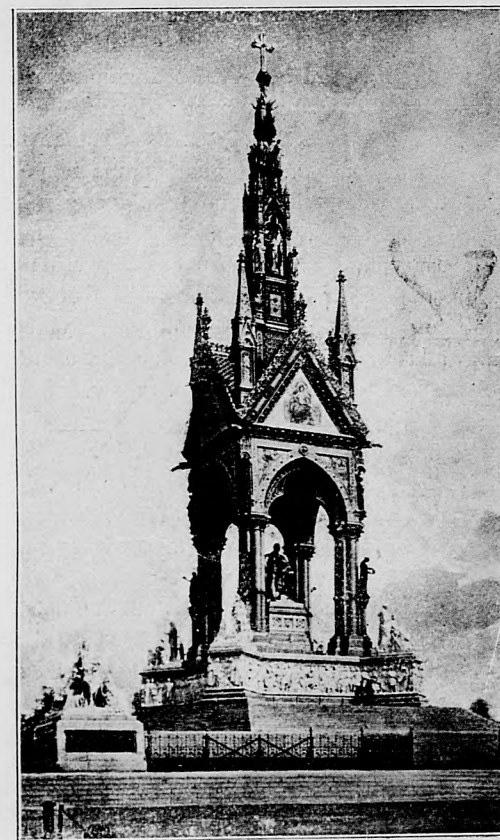
Nagy idők tanúi hazánk tölgyóriásai! megosztották velünk a jó és rossz napokat, hű bajtársaink voltak minden időben, akár a szent szabadság dicső napja tündökölt felettünk, akár az elkobzott alkotmány sanyarú ideje borult reánk: Eljutott hozzájuk a tatár-pusztítás vészkiáltása, látták a mohácsi csata véres zászlaját porba hullani; a nemzet szívverését mindig közel érezték magukhoz. Mátyás király dicső korának maradványa a Normafa, látta, mikor Buda fokára feljött a félhold s megsebezve vergődött az egykor fél Európát megremegtető Turul... átélte azt a korszakot, mikor a magyar szabadság esatakiáltása újra megreszkettette a földet s megérte azt az időt is, mikor az elárult magyar sereg vésztanúit siratva, a hegyek közt bujdosott és sok százados törzsét könnyeivel áztatá.

A tölgyóriások hazánk legrégebb élő emlékei. Kitartó életük az ércebeöntött szobornál is maradandóbb emléket biztosít, lombsátoruk alatt pedig nyitva áll a természet legszebb temploma. Regék, legendák szövődnek hozzájuk, az igaz ember gondolatvilága alig bír betelni, mikor rájuk tekintve az emlékfáihoz fűződő korszakalkotó események felett elmereng. Hazánk viszontagságteles élete minden idejéből egy-egy évezredes tölggy áll tanúbizonysággul; mily magasztos gondolat tehát, mikor a költő tölggyfához hasonlítja nemzetét, megszólaltatja őt a «sivatag koronáját»: «Távol világ regényes bércein — Virágozának boldog őseim — Anyám a vadon-erdő legszebb fája volt... A fergeteg beléje szeretett; — S mivel szerelme czélt nem érhetett, — Szegény

anyámra boszút esküvék... Letépe minket és szétkergetett — A boszújában rémes fergeteg — Idáig üzött engem haragja — E sivatag magába fogada. — Sok századot látott, a mint jött és távozott, a fergeteg nem győzhette meg, nem bírt vele — S a hőst, ki annyi századéven át oly bátran, olyan rendületlen állt: E hőst mi fogja most eldönteni?! Önön keblének hitvány férgei! — Felsír a fa — Bár merre nézek, látnom nem lehet — Szegény anyámat és testvérimet... Óh isten, isten, a ki alkotál, — Hát nincs számomra nemesebb halál?! — Im ezt beszélte a tölggy. — Fönn ült a tölggy-tetön — A felleg és a beszédet — Hallgatta részvevön. — Részvétből, szánalomból — Villámot vett elé — Az árva tölggyet sujta — S azt porrá égeté». Mily igazán s bensőleg átérzi koszorúsunk nemzete sorsát: hiszen a forradalmat megelőző szomorú korban csakugyan «önön keblének hitvány férgei» rágódta a hazán... s forradalomkor pedig a nemzet testén valósággal villám futott keresztül s életfánk is porrá égett Világos után. Mily hű jelképe volt tehát édes hazánk akkoriban a «sivatag koronájának»... de vajjon még felégetése után is nem hű jelképe maradt-e a halottaiból feltámadt nemzetnek? Újjászületésünk hajnalán ezredéves fánk kitéphetetlen gyökere újra kihajtott, mint valami villámsújtott tölggy, új sarjat eresztett.

A vadon erdő legszebb fája, az erdő királya a tölggy! Enyhétadó lombsátora alatt talál menedéket a fáradt vándor, körülötte üti fel sátorát a sereg, ha a megpróbáltatás napjaiban pihenőre száll... mulandósága száraz ágaival ő eleszti az őrtüzeket. Békében ékessége, háborúban erőssége az országnak... Komoly méltóságához országos dolgokat fűz a kegyelet. A régi világ elfogult népe ősidőktől fogva igaz vonzalommal viseltetik a tölggyfa iránt: alatta tart tanácsot, ha baj fenyegeti; lombjából fon diadalmi koszorút, ha legyőzi az ellent... alatta mutat be áldozatot isteneinek, róla szakítja az elismerés lombját; fia előtt a szent tölggyről szakított egyetlen levél elnyerése is nagy kitüntetéset képezett s legszebb örömmünepük volt, mikor a pap a hős homlokát tölggykoszorúval övezte. Ekként vált a tölggyfa a régi népek szemében az erő, hűség és a kitartás jelképévé. A parányi ember a gondviselés oltalma alatt nagyra nőtt évezredes fáin előtt meghajolt; de nem is csoda, hiszen a kültámadások ellen védbástyája, oltalmazója volt a tölggyek erdeje s így tehát valóban nemzete ellen vétett, ki e jóltevé fákát megcsontította, vagy elrabolta.

A tölggyfának legnagyobb tisztelője a régi Róma volt. A Palatium és Quirinál szent tölggyeihez fűződő kegyeletes dolgok s a mithológia tölggyeinek regevilága maradandó dicsőséget szereztek Rómában a fák e fejedelmeinek... Ős monda szerint a városalapító Romulus tette nemzete előtt nagygyá a tölggyfát. Annyira szerette a Jupiternek szentelt «arbor Jovis»-t, hogy minden ünneplés alkalommal hozzájárult és áldozatot mu-

A LONDONI ALBERT-EMLÉK.

tatva be az isteneknek; alatta kérte a városra az ég áldását, s felajánlva a népet Jupiternek, felaggatta ágaira a legyőzött fejedelem fegyverzetét és ékszerét; midőn pedig Róma már elég erősnek bizonyult arra, hogy fiai győzedelmes lábukat a föld kerekéjére tegyék, alatta imádkozott Romulus Mars atyjához, hogy miután küldetését már befejezte, vegye fel őt az istenek közé. Kedvet talált a kérelem az Olympuson! Igent intett a villámhordozó Jupiter s belescapva nyilával a szent tölggybe, égi tüzével meggyújtá Romulus ruháját; Mars pedig az isteni tűzben újjászülető

Quirinusát aranyos kocsijára téve, felragadta őt azon az égbe.

Nemcsak Rómában, de a régi görögök előtt is nagyrabecsült volt a tölgyfa. A múlt idő felett diadalmaskodni tudó élete s azon kiváló haszon, mely fáját úgyszólván nélkülözhetetlenné tette, Görögországban is biztosította «a város e véd-bástyája» részére a halhatatlanságot. Náluk is a villámlás és dörgés felett parancsoló főistennek, Zeusnak volt szentelve. A dodonai tölgyek az orakulum fáinak (beszélő tölgyeknek) tekintettek (annak a fának volt legnagyobb jósló ereje, a melyiken vadgalamb fészkelte). A dodonai berkek lombsuttogásából jóslgató papok (dendrophorok) oly kegyeletes emlékeket ébresztettek Hellen fiai szívében, hogy ezek még a rómaiaknál is nagyobb tisztelettel viseltettek Chaonia tölgyese iránt. Hitregjük szól Melampus jószóló tölgyfájáról; az Eurydikéjé sirató Orpheus tölgyéről; elmondja, hogy Priapos thessáliai királyfit egy kidöntött tölgyfáért éhenhalással büntette Demeter és hogy a krotonei bajvivő keze a fejszéjével meghasított szent tölgybe szorult; Argos hajójának árboczáról is szól a görög hitrege, melyhez Pallas Athene a dodonai beszélő tölgyből adott egy darabot, hogy a hős hajója a veszedelmes kolchisi úton szerencsével járjon; Jason Ares szent berkében levő tölgyfán találja fel az aranygyapjút.

Tölgylombos erdőben áldoz isteneinek az ősgermán. Szent fájában az erő, hűség és a kitartás megtestesülését látja: alatta tart tanácsot, ha baj fenyegeti, mintha erőt, buzdítást, segédmet várna kedves fájától. Odin, Wodan, Prove főistenségnek több öreg tölgy volt szentelve, itt tartá összejöveteleit a nép, az alattuk állított s sövénynyel körülvett csarnok pedig szentélyt képezett, melynek saját papi személyzete volt s hová belépni csak a nép előkelőinek és annak volt megengedve, a ki áldozatot kívánt bemutatni, vagy életveszélyben forgott, a mennyiben e szent hely menedéket is biztosított.

A gall büszkeség is meghajolt öreg tölgyei előtt, sőt még jósló erőt is tulajdonított nekik s annyira megbízott bennük, hogy igazságszolgáltatás alkalmával benne vélte megszólamlani az isten ítéletét. Legtovább állta az élet viharát a Loire parti «törvénytölgy», mely alatt a perlekedő felek bíráik elé járulván, megadással várták az osztó igazságot: az nyerte meg a pert, a kihez közelebb esett az első lehulló falevél.

Minden számottevő nemzetnek megvannak

emléktölgyei, melyeknek mindegyike életével őrizi az oldalához fűződő történelmi eseményt: Büszkén szól a francia az orleánsi szűz emléktölgyéről, alóla indult a hős amazon hazáját az angolok igája alól felszabadítani... Bátor Károly tölgyfája alatt még a svájci hazaszeretet is ünnepeket ül: alóla indult a győzelmi hírnök Freiburgba, annyira sietett az örömhírral, hogy a morgarteni nagy győzelem kikiáltása közben halva rogyott össze. A kezében hozott morgarteni tölgyágat kegyeletes kezek elültették s idővel óriási emlékfá nőtt az önfeláldozó honfű sirján belőle... Ziska fájáról is megemlékezik a történelem: Egy fergeteges éjszakán alatta született a hős husszita vezér s alatta adta ki a lelkét is száztizenharmadik győzelmi csatája után. II. József kivágatta az emlékfát; de nem törhette meg Ziska követőit, kik között szálló ige maradt, hogy: «Ledőlhet a tölgy, de a szláv hűség mindvégig rendületlen marad»... Vörös Vilmos tölgyfáját említi az angol. E zsarnok királyt u. i. tölgyfa alatt érte utól az Isten büntető keze: ezélt tévesztett az orgyilkos golyója és a fatörzsnek ment; de onnan visszapattanva, a király mellét fúrta át. A nép hite szerint a fazzel megboszulta Vilmos ama káromló szavát, melyben fennen hirdeté, hogy: «Ha nekem vannak Isten iránt kötelmeim, akkor Istennek is vannak én irántam»... Mennyivel más szerepe jutott nálunk a Dunántúl «Isten ostora» fájának. E tölgy u. i. felfogta az Attilának szánt nyilat, a miért, a népmonda szerint, az álmából ébredő Attila ezer évet jósló jóltevő fájának: ötszáz évet enyhetadó árnyékaért, ötszázat pedig azért, hogy felfogta a nyilat.

Krenedits Ferencz.

A KÉT KIP-TESTVÉR. 21

Irta Verne Gyula. Fordította Zigány Árpád.

— Én is azt hiszem, hogy így történt, — hagyta helyben O'Brien. — Mert ha Walter nem utazott volna el Hobart-Townba, bizonyos, hogy utánunk jött volna ide... Tehát csak türelem: estére bizonyosan itt lesz a csónak

— Adja Isten! — felelte Mac Carthy. Délután egy óra tájban megrettenve ugrottak föl mind a hárman. Fönt, a szirt-fok tetején, vagy száz lábnyira a barlang fölött, a hol rejtőztek, hangos beszédet és kutya-ugatást hallottak.

— A fegyházörök!... a véredek! — kiáltott föl Farnham.

Mindháromuk szívében megfagyott a vér...

Ha a kutyák megtalálják a nyomot és lejönnek a szirt-fok tetejéről, akkor végük van. Hogyan is állhatnának ellent vagy egy tuczat fegyveres örnök, mikor nekik semmi fegyverük sem volt?... S mi sorsuk lesz aztán?... Kettős láncz és magán-zárka a két irnek, az akasztófa Farnhamnak, a ki elősegítette a szökésüket!

Mind a hárman mozdulatlanul álltak a barlangban. El voltak szánva, hogy inkább a tengerbe ugranak s ott halnak meg, sem hogy ismét elfogassák magukat... Eközben egyre hallották a kutyák dühös csaholását és az üldözők beszélgetését.

— Erre, erre! — mondta az egyik.

— Ereszszétek el a kutyákat!...

— Át kell kutatni az egész szirt-fokot, hátha itt vannak mind a hárman! — kiáltott a főfelügyelő.

Mind a hárman... A fegyházban tehát már azt is tudták, hogy Farnham szintén megszökött a fegyverekkel.

— Ugyan mit keresnénk itt a sziklaközt? — szólt békétlenül az egyik ör. — Csak volt eszük, hogy nem ide bújnak!

— Azért mégis megnézhetjük! — erősködött egy másik.

A három szökevény összenézett és Istennek ajánlta magát.

Szerencsére a déli dagály előntötte a szirtfok alját, úgy hogy száraz lábbal nem lehetett megközelíteni annak a barlangnak a száját, a melyben a szökevények rejtőztek. Legalább két óráig kellett volna várniok, míg az ösvényen járni lehet, s a főfelügyelő türelmetlen volt.

A kutyák ugyan dühösen ugattak, sőt az egyik bele is ugrott a vízbe, de a főfelügyelő ügyet se vetett erre.

— Vissza az erdőbe! — parancsolta hangosan. — Nem rejtőzhetnek másutt mint ott!

Ezek voltak az utolsó szavak, melyeket a szökevények hallottak... Aztán eltávozott az egész csapat és megint néma lett az elhagyatott sziklapart.

XIII.

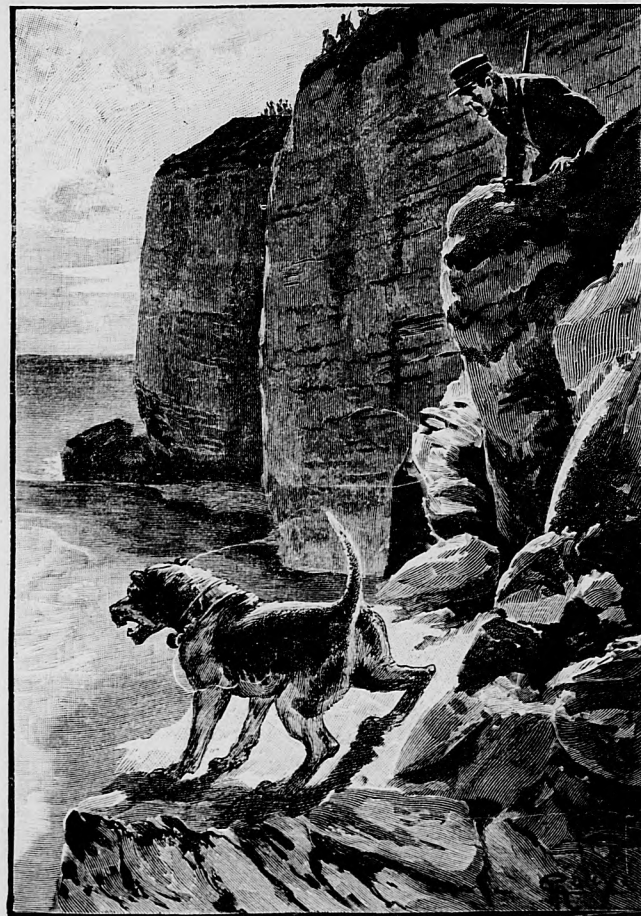
A menekülés.

A veszély csak távolodott, de nem szűnt meg. A szökevények tudták, hogy nem sokáig maradhatnak rejtve a sziklaparton, mert bizonyos, hogy a fegyházörök, ha nem találja meg őket az erdőben, megint ismét csak a tengerparton keresik a nyomukat.

Izgatottan lesték tehát az *Illinois* megérkezését. Kimenni ugyan nem mertek a barlangból,

nehogy meglássák őket, de belülről is jókora darabot láthattak a tengerből, s megpillanthatták a hajót, mihelyt föltűnik a szemhatáron.

Am a hajó csak nem mutatkozott. A vihar lassanként egészen elcsöndesült és a lomha hullámok fáradtan csapdosták a szirteteket: — de a gőzösnek nyoma se volt sehol. A három szökevény leirhatatlan aggodalommal figyelt, hallgatózott és kémlelte a sik vizet... Minden pilla-

— ERESZSZÉTEK EL A KUTYÁKAT!...

natban úgy rémlett nekik, hogy üldözőik lépteit, a véredek csaholását hallják a sziklaközt, — s a hajónak, sőt még a füstjének se látták semmi nyomát a szemhatáron!

— Talán az *Illinois* nem is tudja, hogy megszöktünk! — aggodott Mac Carthy.

— Hogyne tudná! — felelte Farnham. — Bizonyos, hogy Skirtle kapitány azonnal táviratozott Hobart-Townba, sőt talán rendőrséget is kért a nyomozásunkra. Ott tehát már az egész város tud a szökésről. Különbön is kétségtelen, hogy Walter szintén ott van és hirt vitt arról, hogy izenetét itt hagyta nekünk.

— De akkor hol a hajó? — tört ki O'Brien. — Most már öt óra van... Nem sokára sötét lesz és nem is lehet majd látni az öböl szirtjeit... Hogyan küldhetnek hát értünk csónakot?

E pillanatban Farnham, a ki le nem vette szemét a tengerről, újjongva kiáltott föl:

— Füstöt látok!...

S valóban, éjszak-kelet felé, a hol a lenyugvó nap vörösrre festette az eget, sötét vonalka kanyargott fölfelé, a mit csak hajónak a kéménye onthatott.

— De ez-e az?... az *Illinois*? — kiáltott föl O'Brien, s bizonyára kirohant volna, ha Farnham vissza nem tartja.

Ezeket a vizeken rendszeresen sok gőzös megfordul, s kérdés volt, hogy csakugyan az *Illinois*-e az a hajó, melynek a füstjét látják?... A három szökevény izgatottan, lélekzetét is visszafojtva leste a hajót... A füst szemmel láthatólag délkeletnek tartott; tehát feléjük közeledett s fél óra múlva már látniuk kell magát a gőzöst is.

De egyszerre csak O'Brien kétségbe esetten kiáltott föl:

— Végünk van!... Ez nem az *Illinois*!

— Miért nem az? — kérdezte Farnham.

— Nézz oda!...

A füst iránya megváltozott: a hajó nem közeledett feléjük, sőt úgy látszott, hogy ki akar menni a nyílt tengerre az öbölből!

Tehát nem lehetett az *Illinois*.

A három szökevény csüggedten nézett össze... Talán az *Illinois* el sem indult?... Nem, az nem lehet! hisz még nincsen alkonyat: lehet, hogy még az éjszaka előtt itt lesz a gőzös s akkor mentve vannak!... De ez a remény oly gyöngye volt bennük, hogy már egyikük se szólt, s az idő némán, halálós csöndben telt.

A nap lassankint aláhanyatlott a szemhatár mögött. Ebben az évszakban hamar szokott sötétedni napnyugta után, s mivel a hold is utolsó negyedében volt, s az eget is föllegek borították, az éjszaka fölötté sötétnek ígérkezett.

O'Brien, nem tudván magát tovább türtöztetni, kirohant a barlangból, mit sem törődve azzal, hogy az alkonyat felhomályában még megláthatják. Egyenesen a szirt-fok gerinczére küszött föl, pár pillanatig feszülten nézett a homályosodó tengerre, aztán előre nyújtotta a nyakát, mintha hallgatónak... s végre hirtelen, hevesen fölkiáltott:

— Ide hozzám!... Ide hozzám!...

Mac Carthy és Farnham lélekszakadva rohanat föl hozzá és elfulladva kérdezték:

— Mi az?... Mi történt?...

— Úgy tetszett, hogy... Hallom az evezőket!

— Honnan?... Merről!

— Onnan... a gát mögül!...

És O'Brien éjszak-nyugat felé mutatott.

A csónakot csakugyan onnan várták, s most Mac Carthy és Farnham is lélekzetüket visszafojtva figyeltek... Ők is hallani vélték az evezők ütemes csobbanásait...

— Úgy van... ez csónak! — kiáltott föl Farnham.

— Az *Illinois* küldte! — felelte O'Brien.

E pillanatban nem volt más teendőjük, mint lemenni a partra s megvárni a csónakot, míg a sziklákat megkerülve odaér hozzájuk.

Hat óra volt... A távolban hallották a főfelügyelő sipját, mely gyülekezésre és hazatérésre szólította a kint dolgozó feygenzeket... De mit törődtek ők most ezzel!

Lerohantak a nyaktörő úton, s mire leértek a partra, nemcsak a közelgő csónakot pillantották meg, hanem a gőzöst is, mely alig egy mért-földnyire volt tőlük... Örömben újjongani, kiabálni kezdtek: de ugyanekkor zürzavaros lármát, vad esaholást hallottak a hátuk mögött.

— A véredek! — kiáltott föl Mac Carthy.

S megfordulva, rémülten látták, hogy egy tucatsznyi fegyházor rohan feléjük a parton, rájuk üszítva a véredek!... Üldözőik akkor pillantották meg őket, mikor a szikláról leszaladtak, s most kiabálva futottak utánuk:

— Erre, erre!...

— Itt vannak mind a hárman!

— El kell vágni az útjukat!...

— Vigyázatok!... Csónak jön értük!...

(Folytatása következik.)

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Önképzőkori tudósítások. A *Budapesti Kereskedelmi Akadémia* alsó A) osztályának köre február hó 1-én gyűlést tartott a következő műsossal: Halász Imre felolvasott, úgyszintén Fleiszl Sándor, Szél György és Krausz Emil szabadelőadást tartottak. Szavalt Komlós József. — A *budapesti ev. ref. főgimnázium* «Arany János-kör»-e f. hó 14-én tartotta tizedik rendes gyűlését, melyen felolvasták a «Mikes-émlékbizottság»-nak az ifjúsághoz intézett levelét, melyben megköszönik a Mikes-émlékünnepély megtartását. Továbbá szavalt Bleier Géza VI. o. t., bíráltak: Führer Zsiga, Friediger Mózes, Deák Imre VIII. o. tanuló és Farkas Imre VII. o. t. A bírálatokat Rédey Tivadar VII. o. t. tanulmánya követte. — A *szolnoki áll. főgimnázium* «Verseghy-kör»-e f. hó 14-én tartotta tizenkettedik rendes gyűlését. Tóth Tibor és Lövy Mihály VIII. o. tanuló és Fekete Aladár VII. o. t. felolvastak. A gyűlést Wojticzki Gyula V. o. t. szavaltára zárta be. — A *jászberényi áll. főgimnázium* január hó 30-án tartott önképzőkori gyűlésén Klein Odön VIII. o. t. felolvastott. Szavaltak: Vas János VII. o. t., Feurer Miksa V. o. t., Reiner Károly V. o. t. és Juhász János VII. o. t. — A *kis-kun-halasi ev. ref. főgimnázium* «Szász Károly-önképzőkör»-e 1903 február 15-én tartott gyűlésének tárgysorozata a következő: Weimann Péter VII. o. t. szavalt, Schvarcz Dezső VIII. o. t. szavalt. «Ábrányi Emil költészete.» Ismertette Póka Imre. Szavaltak még Jávor János és Vörös Jenő VI. o. tanuló. «Tóth Kálmán hazafias költészete.» cz. művet bírálta Baneth Sándor VII. o. t. — A *losonczy magy. kir. áll. főgimnázium* «Kármán József-kör»-ének B) csoportja 1903 február 11-én ülést tartott a következő műsossal: Szavaltak: Tyroler

Oszkár VI. o. t., Pinhák Oszkár VI. o. t., Jánoska Ferencz V. o. t., Gelber Odön VI. o. t., Friedmann Armin V. o. t., Zenovicz Árpád VI. o. t.

VEGYESEK.

Mikor a nép urasan beszél.* Fázik a paraszt. Valami belső nyavalya börgögeti. Megszólítja a szomszédja, a kinek föltűnt az összeguzsorodott ténfergő járás: «Mér ollan köllemetlen ma, szomszíd?» «En magam sè tom. Egisz nap kandelábèr vagyok.»

«Meghozták már az új menyekét?» kérdik az örömanyt. «Igenis kirem assor. Tènnap gyüttek meg.» «Hát aztán hoztak-e sok mindent?» «De mennyit. Fáinabbná fáinabbat. Alig gy^uözük má beápréhéndányi.»

Valami építés ügyéről volt szó. Meghítták a szomszéd falubeli asztalost a tanácskozára, hogy szerződjenek vele. Az asztalos valami terv-félével jött s odatette a szemünk elé plajbásos munkáját, a melyből igyekeztünk kiokosodni, de bizony nem ment. Megkértem hát: «Mondja csak kérem, hogy akar ez a terv lenni?» «Hát kirem ássan, ez csak ollan gyors munka vót, nem sokat dolgozhattam rajta. Lehetne bizony izletesebb is.» «Jó, jó. De magyarázza meg, mi micsoda akar rajta lenni?» «No, kirem, ez itt a padok állása stb. stb. Azt hiszem, csak megbízna bennem. Nem ez az első, a mit rémonálok!» «Még a zut^uos^o sè,» zúgta rá a jelenlévő paraszt-tábor helyeslően.

«Ki volt az az úri ember, a ki tegnap itt volt?» — kérdik egy tisztas asszonyságtól. «Az kérem egy echt modell ember, egy intelligens úri ember volt,» — felel méltósággal a tisztas matrona.

Borzasztó nagy a nyári hőség. B. néni kifakad: «Ollan slampét meleg van, hogy alig lehet kiszüvènyi.»

«Miért van a keze olyan lóggóban?»

«Mer ollan romantikus (reumás), ho' nem tudom hasznányi. A müt íjjè ollan kinba v^uótam vele, ho' má fölölleges v^uót.»

Julije: Fejtörő az elme sportja.

Algebrai kérdés:

Az apa 27 évvel idősebb, mint fia, 10 év előtt az apa 10-szer olyan idős volt, mint fia. Kérdés, hány éves apa és hány éves a fia? (Székács György.)

Földrajzi kérdés:

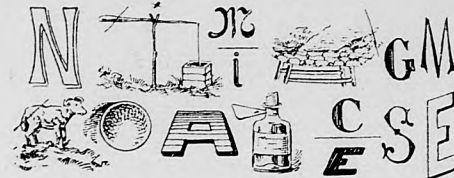
Melyik az a folyó Afrikában, mely a Livingstone-hegységénél a Nyassza tó mellett ered s a Delgado foknál szakad az Ozeánba? (Jánosi László.)

Történelmi kérdés:

Melyik török szultán idejében volt a görög szabadságharc? Ó volt az ozmán birodalom politikai reformátora. Mikor uralkodott? Ki volt utódja?

* A «Nyelvör» legutolsó számából.

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1903 február 29.

19. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Algebrai kérdés. A tört: $\frac{5}{18}$. — **Történelmi kérdés:** Kont Miklós. A béke 1352-ben jött létre és két évre szült. — **Természetrizai kérdés:** Az orvosi somkoró. *Melilotus officinalis*. — **Képrejtvény:** Fölvevő a hajnal piros köpönyegét s eltakarta vele az égboltnak-felét.

Helyesen fejtették meg: Lipták Lajos, Schleicher Ferencz, Bognár József, Márton Lajos, Darvas István, Györgyei Adolf, Szemző István, Ranschburg Béla, Faragó Andor, Csillag László, Villani Lajos br., Sázori József, Keresztély Ernő, Várdai István, Holesch Gyula, Gáti Aladár, Hoensch Gusztáv, Bányay Zoltán, Fehér Antal, Friedrich László, Radó István, Haszenfratz András, Friedmann Ernő József, *Eszterházy László gróf*, Bissingen Sándor gr., Czinczár Miklós, Licht Zoltán, Székács György, Székely Endre, Oesterreicher Sándor, Valentin József és Endre, Orbán György, Baranyai Zoltán, Ruber József, Barthodeiszky Antal, Bauer István, Turmayer Gyula, Müller László, Durkó Ferencz, Kósa József, Kovács Lajos, Grossmann Sándor, Vidor Dezső, Füzesséry Bálint, Grosz József, Rubinstein L., Simkó Árpád, Wettin Jenő, Krausz Mór, Gombóc József, Frankl Pál, Jurenák Géza, Brünauer Endre, Bloch Ernő, Pálmai L., Dobránszky Ede, Molnár Imre, Vass István, Ordódy László, Kovácsnay Gábor, Karczag Jenő.

A kitűzött könyvjutalmat (Gaal Mózes: *Virág Palkó*) *Eszterházy László gróf*, sárosdi előfizetőknek nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Pecus. Dícsérjük törekvését, szívesen igyekezzünk önt némileg útbaigazítani. A latinból magyarra való fordítás, a mint írja, nem okoz önnek nehézséget, csak a magyarból latinra való fordítással nem boldogul. Figyelje meg jól a latin mondatok szerkezetét, tanulja meg a nevek és igék ragozását nagyon jól, vigyázzon a birtokviszonyra, mely a latinra fordítót — ha kezdő még — zavarba ejti, mert nem tudja, hogy melyiket kell genitívusszal kifejeznie. A már lefordított latin mondatot próbálja megint latinra visszafordítani s így hova-tovább megszűnik minden nehézség. A számtani példák megfejtésének ügyessége külön tehetség, ha sokat gyakorolja, ezt sem fogja idővel olyan nehéznek találni. Fődolgoz az, hogy a tételt jól megértse s megtanuljon lassankint matematikailag gondolkodni. A szavaltat nem könyvből szokták tanulni. A szónokra nézve is áll az, a mi a költőre: «non fit, sed nascitur» — **Élő szobor.** *Herkament halála.* Irózatosan, félelmesen rossz vers mind a kettő. Az utóbbiban egy jó rimet sikerült kihalász-lunk: *Herkament — elment,* hogy tovább olvassuk, ettől nekünk is elment minden kedvünk. — **Veritas.** Hosszú levelében sok mindent kérdez. A 2., 4., 7. kérdésekre nincs módunkban válaszolhatni. Többi kérdéseire a következőket ízenjük: 1. Még korán volna. 3. Most már ahhoz is érettségi bizonyítvány kell, nem elég hat osztály. 5. Még fiatal éveire, öreg érdemeire nézve. Állandóan Budapesten lakik. 6. A «Baesányi» nem tartozik a sikerült darabok közé. Fájdalom, a kri-

tika nem mindig megbízható. 8. Még a következő hónapban, akkor befejeződik. — **Jellemképés.** Azok a művek nagyon alkalmasak erre a célra. — **K. J.** (Budapest). 1. Az «Uránia»-ban most adnak olyan darabot minőre ön ezélez leveleiben. 2. Nem tartozik a könnyű feladatok közé s azért nem is ajánljuk, hogy belékezdjen. — **Poéta.** Beküldheti. Bírálattunk talán szigorú lesz, de mindenesetre igazságos. — **V. D.** (Ungvár). Csak az algebrai kérdést közöljük. — **E. T.** (Budapest). A tudósítást csak a lap egyik oldalára írja. — **F. B.** Ön arra kér, hogy beküldött versét érdeme szerint bíráljuk meg; hát bizony ügyefogyott kis vers ez. Gondolat benne se új, se régi nincsen, formája nehézkes, hiányzik belőle — a költő. Egyéb hibája nincs. — **K. Gy.** (Kúnfélegyháza). Megkaphatja a Franklin-Társulatnál. — **Ö. S.** (Budapest). Nem közöljük. — **Sz. Gy.** (Losoncz). Közöljük. — **F. G. és J.** (Szendrő). A félvégén értesítjük. — **R. J.** (Budapest). Közölhetetlen. — **776. számú előfizető.** 1. Forduljon a soproni főreáliskola igazgatóságához. 2. Olyan ezimen több könyv jelent meg; melyiket gondolja? — **Sch. J.** (Szentes). Rejtvényét nem közöljük. — **3241. számú előfizető.** A kiadóhivatal a fennmaradt összeget javára írta. Jelen esetben legcélszerűbb, ha még 1 korona 20 fillért beküld s akkor előfizetése háromnegyed évre (június végéig) szól; ellenkező esetben a kiadóhivatal kiszámítja, mennyi időre jár még önnek a lap. — **Sz. J.** Rejtvényeit közöljük. — **S. J. és D. J.** A jutalomkönyvet illetőleg intézkedtünk. Reméljük, már megkapták.

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességeiktől összeállított nagyszabású **album** és **árjegyzékünk**, mely tartalmazza az összes idevágó kellek és **diszvasalások képes gyűjteményét.** Mivel a fennmált cikkek és kellek ez ideig jórészt Bécsből szereztek be, indittatva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes **album** összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikk **előnyös, olcsó és gyors** beszerzését, mely addig csak külföldről jóval nehezebben és **nagyobb költséggel** történhetett. Tisztelettel 9076.

Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17. **Árjegyzék kívánatra bérmentve.**

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

VERNE GYULA.

KÜLÖNÖS VÉGRENDELET.

Fordította **GAAL MÓZES.**

Egyedül jogosított magyar képes kiadás

60 KÉPPEL.

Ára füzve 4 K. — Vászonkötésben 5 K 50 f.

VERNE GYULA.

AZ ÚJ HAZÁBAN.

REGÉNY.

Fordította **ZIGÁNY ÁRPÁD.**

Egyedül jogosított magyar képes kiadás.

65 KÉPPEL.

Ára füzve 3 K 20 f. Vászonnkötésben 4 K 50 f.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOM. A. J.

«Franklin-Társulat» könyvkiadóhivatalában Budapesten IV., Egyetem-utca 4. sz. a. megjelent és kapható:

IFJÚSÁGI OLVASMÁNYOK.

Gaal Mózes. Hún és magyar mondák, gazdagon illusztrálva Gyulai Lászlótól 2 K 50 f.
— **Magyar király-mondák.** Gyulai László rajzaival 1 K 50 f.
A két kötet egy vászonkötetben 6 K.

Gaal Mózes, a magyar ifjúság kedvelt elbeszélője legújabb művében azokat a mondákat írta meg, melyek a régi krónikákban csak töredékek gyanánt maradtak meg. Az avatag író sokban levő száraz krónikákat új kontosba öltöztette, színessé, költői szárnyalásúvá tette. Helyesen mondja, hogy e mondák avarján ritkán akadni virágra, hisz avatatlan kezek mind letepték s az írtás közben mondatvirágunk minden száma, illata elveszett. A töredékeket igazságos kézzel és becsületes hűséggel összerakoztatni, ábrázatának új báját adni, de ügyelni, hogy ezenközben régi zománczát se veszítse: ez volt a szerzőnek a nehézsége. És a ki ezeket a mondákat elolvassa, tanúságot tehet róla, hogy az író célját elérte. A Hún és Magyar Mondák felnőtteknek és az ifjúságnak egyaránt valók. Régiés, színes, magyaros elbeszélő hang uti meg fillünket a kötet minden lapján és az egész a régiség magvasításnak közvetlenségével hat reink. Kezde Hunor és Magyar a Csaba királyfiig a Gaal Mózes mesteri kezén bűbajos, vonzó elbeszéléseké válnak összes hún mondáink és nem csakélyebb írói virtuozitással, a fajszeretettel rajongásával és hatalmas nevelői hatással írta meg Szent István a magyar mondákat is. Még értékesebb teszik a könyvet Gyulai Lászlónak rajzai. Gaal Mózes nyelve erős tösgyökeres magyar nyelv, rajta van a krónikák nyelvének ódon zománcza, eszi a merő zene, mely a népies époszok maiv hangját juttatja eszünkbe. (Egyetértés, 1900 márc. 1.)

Verne Gyula. Antifer mester csodálatos kalandjai. 72 képpel 6 K. Kötve 7 K 20 f.

— **Senki fia.** Regény. 83 képpel 6 K. Kötve 7 K 20 f.

— **Utazás a föld körül nyolcvan nap alatt.**

51 képpel 3 kiadás 2 K 80 f.

Vászonkötésben 4 K.

Nem szorul dícséretre **Verne Gyula** a közönség előtt. Nem egy munkája kedves ismerőse neki. Elragadtatással barangol a **Verne** mesélte kalandok világában s rajong a nagy festő kaprázatos leírásaiért. Feszült érdeklődéssel követi őt fel a csillagok titokzatos világába, le a tenger néma mélységébe, hogy bámuloja legyen a természet csodáinak; vele megy az északi és déli sark jégsvatagjai közé és Brazília ezer- és ezeréves rengeteg őserdőibe, körülnézi a földet, lehatol annak központja felé és bekalandozza a felhők világát; az afrikai sivatagok kiélessége, a tropikus vidékek bujasága, mint egy óriás panoráma vonulnak el szemünk előtt ezer meg ezer képeivel, föld felett és víz alatt. S a természet nagyságát tarkítja a bámulatos kalandok szantálansága, az emberi ész legtekéletesebb, legcsodálatosabb találmányainak sokasága. S a merre megyünk vele, a hová követjük őt, lépten-nyomon a mulatság mellett ott a tanulság. A fizika törvényei, a földrajz, a természettudományok, a technika eredményei, a történelem tanulságai, mind-mind mulatva lesznek a mieink. Nincs író, ki méltó versenytársa lehetne ebben **Verne Gyulának.**

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

A KEGYELEMKENYÉR. 22

Regény az ifjúság számára. Írta Gaal Mózes.

XXI.

Emmácska feladványa.

Szalánczy Ádám tanítványa mégsem volt tanulásra való. Elvégre az emberek feje nem mind egyforma. Egyik olyan, mint a mohó föld, mely a tudásnak esőjére sóvárog, a másik kavicsos, agyagos talaj, nincs szüksége az esőre, nem fordítja termőre úgy sem.

Ádám elment egy napon a fiú apjához a gyárba s így szólott hozzá:

— Uram, azért jöttem, hogy a fiáról beszéljek.

— No... no, talán megint valami rossz fát tett a tűzre? — kérdé szemöldökét fölrántva az apa.

— Nincs reá panaszom, tanúl, a mennyi tőle kitélik, de az nem elég.

— Nem akarunk belőle püspököt faragni, Szalánczy úr! Hehe! A kadétiskola majd megteszi a magáét, he?

— Éppen ettől félek. A kadétiskola vasfegyelme kicsiholja esetleg belőle azt a vizgálatot, melynek alapján megkapja az arany kardbojtot — — —

— No lám, hiszen éppen ezt akarjuk, semmit többet!

— Csakhogy a katonaélet meghozza a maga vágyait. A fiú jómódú, sőt ennél több: *gazdag* —

— Baj az? Teringettét, be furcsa gondolatai vannak, Szalánczy úr!

— Engedelmet kérek, ha végig méltóztatik hallgatni, talán nem nézi olyan furának. A gazdagság nagy jótétemény a sorstól, de csak azoknak

a számára, a kik a gazdagsággal élni tudnak, okosan tudnak élni. A többiek kezében eleven tűz, mely pusztulásuk okozója lehet. A fiú érteni fogja annak a módját, hogy miképpen kell a pénzt elkölteni, de azt nem, hogy miképpen kell megszerezni. Ettől félek.

— Hm! No lássa, ez már okos beszéd. Erre nem is gondoltam.

— Észrevettem, hogy van hajlandósága a dicsekedésre, gazdagságának a fitogtatására. A katonatiszti élet ezt a hajlandóságot még jobban ki fogja fejleszteni. Aztán őt nem igazi kedv viszi erre a pályára, megy, mert küldik.

— De hát mit csináljunk vele? — kérdé gondolatokba merülve az apa. — Látja, ezekkel az imént mondott szavakkal nagy szeget ütött a fejembe.

— Tanácsolnék valamit, uram! Sokat törtem rajta a fejemet. Meglehet, hogy kinevet, meglehet, hogy a család fel fog háborodni miatta, de ki mondom nyiltan.

— Hadd hallom.

— Állítsa be a fiút a műhelybe! Csináljon belőle lakatost!

Az apának kiderült az arca. Megfogta a fiatal ember kezét, hatalmasan megrázta:

— Szalánczy úr, magának helyén van az esze. Kitalálta az én legtitkosabb gondolatomat. Persze, hogy ezt akartam én tenni. Én is a műhelyben, a két kezem munkájával lettem emberré: szénpor nevelt fel, kalapácsütések zaja volt a muzsikaszó reggel, délben, este... Mikor kezdettem, nem volt Pesten annyi palota, annyi nagy úr, üresek voltak a telkek. Dolgoztam, takarékoskodtam. Kicsiny volt a műhely, kevés a masina, de most —

— Igaz, hogy megváltozott az élet, de ne in-